

بررسی ارتباط افشای زیست محیطی با مدیریت سود و محافظه کاری حسابداری

مهرداد گلیجانی^۱، کوثر جعفر صالحی^۲

^۱ استادیار، گروه حسابداری، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران، (نویسنده مسئول)

^۲ دانشجو، گروه حسابداری، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران

چکیده

در دهه های گذشته، شرکتهای سهامی نسبت به اهمیت و موضوع افشای زیست محیطی مطلع تر شده اند و بنابراین این موضوع را در فعالیتهای خود بکار گرفته که این مهم سودآوری آنها را تحت الشعاع قرار داده است. هدف از این پژوهش بررسی ارتباط افشای زیست محیطی با مدیریت سود و محافظه کاری حسابداری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. جامعه آماری این پژوهش کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی بین سالهای ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۰ می باشد. برای این منظور، ۱۱۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شدند. به منظور آزمون فرضیه های پژوهش، از روش رگرسیون چند متغیره بر مبنای روش تحلیل ترکیبی داده ها با استفاده از نرم افزار Eviews صورت گرفته است. نتیجه پژوهش نشان داد که بین افشای زیست محیطی و مدیریت سود رابطه معناداری وجود ندارد و بین افشای زیست محیطی و محافظه کاری حسابداری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

واژه های کلیدی: افشای زیست محیطی، مدیریت سود، محافظه کاری حسابداری.

۱-مقدمه

شناسایی مدیریت سود واقعی برای استفاده کنندگان از صورت های مالی جهت ارزیابی عملکرد دوره جاری، پیش بینی سودآوری آتی و همچنین تعیین ارزش شرکت از اهمیت به سزایی برخوردار است. با این وجود، اغلب شناسایی و تشخیص مدیریت سود به ویژه در مواردی که این مقوله با انگیزه ی آشکاری انجام نشده است، مشکل و زمان بر است و تحقیقات دانشگاهی معیارهای مختلفی را جهت شناسایی مدیریت سود واقعی استفاده کرده اند (جانسن و همکاران، ۲۰۱۲). زهرا و همکاران (۲۰۰۵) معتقدند که اعمال اختیاری مدیران از طریق مدیریت سود می تواند زمینه را برای پنهان کردن ارزش واقعی دارایی ها و وضعیت مالی شرکت فراهم نموده و عواقب منفی برای ذینفعان به خصوص سهامداران، کارکنان، جامعه، شهرت مدیران و امنیت شغلی آنان به همراه داشته باشد. مدیریت سود به عنوان فرآیند برداشتن گام های آگاهانه در محدوده اصول پذیرفته شده حسابداری برای رساندن سود گزارش شده به سطح سود مورد نظر تعریف شده است، عمل نزدیک کردن سود گزارش شده به سطح سود هدف از طریق دست کاری حسابداری انجام می گیرد (ملانظری و کریمی زند، ۱۳۸۶). صورت های مالی از نظر قرار گرفتن در چارچوب استانداردهای حسابداری مشکلی نداشته و حسابرسان از این منظر نمی توانند بر صورت های مالی اشکال بگیرند ولی با توجه به این که سود یکی از مهم ترین عوامل مؤثر بر تصمیم گیری هاست، لذا، آگاهی استفاده کنندگان از قابلیت اتکای رقم سود می تواند آنها را در انتخاب تصمیمات بهتر یاری کند (استولوی و برتون، ۲۰۰۰).

مسئولیت زیست محیطی موضوعی جدید در ادبیات و تحقیقات حسابداری بشمار رفته و از جنبه های مختلف توسط سرمایه گذاران، تحلیلگران، مدیران و محققین مورد توجه گرفته است. گرانت (۲۰۰۸) ادعا می کند که مسئولیت زیست محیطی نه تنها در شرکت های بزرگ انجام می شود، بلکه امروزه برای بسیاری از شرکت ها ضروری بنظر می رسد. از زمانی که ارتباط بین نقش های اجتماعی، سیاسی، محیط زیستی و اقتصادی در تجارت رو به افزایش گذاشته است، سازمان ها با پویایی های جدیدی مواجه شده اند، چالشی که سازمان ها با آن روبرو هستند این است که آن ها باید همزمان به افزایش سودآوری و پاسخگویی به انتظارات اجتماعی جدید و سپس مدیریت همزمان این دو پیامد به ظاهر متناقض که نیازمند توسعه استراتژی های کاربردی است و اثرات مثبتی هم بر جامعه و هم بر سازمان دارد، دست یابند. پیاده سازی مسئولیت زیست محیطی و توجه به همه ذینفعان در سطح سازمان، از جمله ساز و کارها و راهبردهای مؤثر در این خصوص است. در واقع امروزه سازمان ها علاوه بر انجام وظایف سنتی خود به انجام فعالیت های دیگری نیز مکلف شده اند، که هدف این فعالیت ها، پاسخگویی به انتظارات جامعه و سطح گسترده تری از ذینفعان است. موضوع و مفهوم مسئولیت زیست محیطی در چند سال اخیر با توجه به رشد سازمان های غیردولتی، کمپین های اعتراضی علیه قدرت و نفوذ سیاسی شرکت ها، افزایش آگاهی اجتماعی، توسعه بازارهای سرمایه، گسترش شرکت های سهامی عام و رسوایی های مالی و اخلاقی شرکت های بزرگ، تبدیل به پارادایم مسلط و غالب در فضای اداره شرکت ها شده است (اصلائی و همکاران، ۱۳۹۳).

۲-مبانی نظری و پیشینه پژوهش

امروزه صورت های مالی، مهم ترین منبع اشخاص برون سازمانی به ویژه سرمایه گذاران در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز است. در این بین، صورت سود و زیان با ارائه اطلاعات مفید درباره توان سودآوری واحدهای تجاری، توجه بسیاری از سرمایه گذاران را به خود جلب نموده است (رحیمیان و همکاران، ۱۳۹۷). سود، از مهمترین منابع برای ارزیابی عملکرد واحد اقتصادی و شاخصی مناسب برای تصمیمات سرمایه گذاران به حساب می آید و حاوی اطلاعات مهمی برای استفاده کنندگان درون سازمانی و برون سازمانی است که به وسیله مدیران، مدیریت می شود تا به سرمایه گذاران آگاهی دهد که عملکرد شرکت مطلوب و مناسب است (انصاری و همکاران، ۱۳۹۲). اهمیت ارائه صورت های مالی درست و قابل اعتماد از زمانی بیشتر مورد

توجه قرار گرفت که مدیران ارشد شرکت های بزرگ و مشهوری همچون انرون، وردکام از گزارشگری مالی شرکت های خود سوء استفاده هایی داشته (فرزاد؛ ۲۰۰۵) و با توجه به محکومیت این عمل برای مصونیت های اقتصادی سرمایه گذاران (ندوفار و همکاران، ۲۰۱۵) محققان را بر این داشت که در زمینه سوء رفتار مدیران شرکت ها پژوهش و بررسی هایی را انجام دهند. همچنین وسعت و دامنه این رسوایی ها، سیاست گذاران و تنظیم کنندگان استانداردها و مقررات را بر آن داشت تا مقررات سختگیرانه تر گزارشگری مالی را تنظیم و آن را به تصویب مراجع ذیصلاح برسانند. با این حال مدیران با دستکاری فعالیت های واقعی شرکت و تغییر درآمدها مقدار درآمد و سود خود را به روشنی بازگو نمی کنند (زانگ، ۲۰۱۲؛ فاروقی و همکاران، ۲۰۱۴).

مطالعات نشان می دهند که مدیریت سود، به طور کلی از دو راه امکان پذیر است: مدیریت فعالیت های واقعی و مدیریت اقلام تعهدی که این روش ها توسط مدیران برای تهیه گزارش های مالی به کار گرفته می شوند تا تصویر مثبتی از فعالیت های تجاری شرکت ها و موقعیت مالی آن ها را ارائه دهد. در مدیریت سود از طریق دستکاری اقلام تعهدی اختیاری، رویه های حسابداری به کار گرفته شده مبتنی بر اصول پذیرفته شده حسابداری است، اما تلاش می شود که عملکرد اقتصادی واقعی، مبهم نشان داده شود. مدیریت سود واقعی زمانی روی می دهد که مدیران فعالیت هایی انجام دهند که آن ها را از بهترین عملکرد منحرف کند، تا بتوانند سودهای بالاتری گزارش کنند (رحمانی و رامش، ۱۳۹۲) که این عمل غالباً به عنوان بازتاب توانمندی های مدیریتی و اثربخشی استنباط می شود. بنابراین گزارش های مالی ممکن است مستقیماً بر ثروت شخصی مدیران تأثیر بگذارد، که این امر انگیزه های قابل توجهی برای دستکاری درآمدها و سود فراهم می کند.

مسائل زیست محیطی، از جمله آلودگی محیطی، کاهش منابع و عدم تعادل زیست محیطی، به طور فزاینده ای به مسائل اقتصادی و سیاسی جهانی که مرتبط با بقای انسان و توسعه اجتماعی است، تبدیل شده است (دنگ و چنگ، ۲۰۱۹). کشورهای در حال توسعه در سراسر جهان، چندین سال است که با آلودگی دست و پنجه نرم می کنند. به طور خاص، در طول دهه های گذشته، رسوایی های زیست محیطی متعدد، شرکت ها را مجبور کرده اند تا با ادعاهای بالاتر برای افشای محیط زیست شرکتی مقابله کنند (ژو و همکاران، ۲۰۱۲). با این وجود، تنها تعداد محدودی از شرکت های فهرست شده، حاضر به افشای اطلاعات زیست محیطی خود هستند، که یکی از دلایل اصلی بحران آلودگی در این کشورها در نظر گرفته می شود (زانگ و همکاران، ۲۰۱۰).

از نظر ارزش آفرینی، هارت و اهوج (۱۹۹۶) نتیجه گرفتند که کاهش خسارت های زیست محیطی سبب افزایش بازده می شود. فلاک و هبلچ (۲۰۰۷) دریافتند که مسئولیت زیست محیطی می تواند؛ بهره وری کارکنان را بهبود بخشد و هزینه عملیات تجاری را کاهش دهد و شهرت شرکت را ارتقا بخشد. ژو و همکاران (۲۰۲۰) دریافتند که مسئولیت زیست محیطی بالا، احتمالاً

Farzad

Nadofar

Zang

Faroghi

Hart and Ahuj

Falck and Heblich

به شرکت اجازه می‌دهد؛ ارزیابی‌های موثری را انجام دهند و فشار ارزیابی بر شرکت‌های آلاینده وارد می‌آید. آرنند^{۲۰۱۴}) نیز به این نتیجه رسید که بین عملکرد محیطی و عملکرد اقتصادی رابطه مثبت وجود دارد. دگل و بهنام^{۲۰۱۵}) نتیجه گرفتند که در کشورهای نوظهور نسبت به کشورهای توسعه‌یافته، رابطه بین شیوه‌های مسئولیت زیست محیطی و نتایج مثبت تجاری قوی‌تر است. از نظر تئوری هزینه، براک و تیلور^{۲۰۰۵}) اظهار داشتند که مقررات سختگیرانه محیط‌زیست، هزینه‌های نظارتی شرکت‌ها را افزایش می‌دهد و این امر مانع افزایش ظرفیت تولید صنعتی و نوآوری می‌شود. مطابق گفته‌های لیو^۹ و همکاران^{۲۰۱۹})، هنگامی که شرکت‌ها شروع به تصویب مقررات زیست‌محیطی می‌کنند، مسئولیت زیست محیطی بر ارزش شرکت تأثیر منفی می‌گذارد.

مطالعات موجود نشان می‌دهند؛ نتیجه‌گیری‌های متناقضی در مورد پیامدهای اقتصادی کوتاه‌مدت مسئولیت زیست محیطی وجود دارد. با این حال، پیامدهای اقتصادی بلندمدت مسئولیت زیست محیطی به‌ندرت بررسی شده است. در حقیقت، بیشتر سرمایه‌گذاری‌های مسئولیت زیست محیطی آینده‌گرایانه است که ممکن است؛ مزیت‌های رقابتی بلندمدت را در توسعه پایدار بنگاه‌ها بهبود بخشد (پورتر و لیند؛^{۱۹۹۵}). از یک سو، کسب‌وکارها در دنیایی فعالیت می‌کنند که منابع آن روزبه‌روز محدودتر می‌شود؛ به این معنی که مزیت رقابتی آن‌ها ریشه در فعالیت‌هایی خواهد داشت که موجب تقویت پایداری محیط‌زیست شوند (هارت؛^{۱۹۹۵}). بنابراین، فعالیت‌های سازگار با محیط‌زیست را می‌توان در درازمدت به عنوان فرصت‌های شغلی شناخت که چشم‌انداز رشد آینده را رقم می‌زنند (لوکاس؛^{۲۰۱۰}). از سوی دیگر، سرمایه‌گذاری‌های زیست‌محیطی می‌توانند؛ از شرکت‌ها در برابر هزینه‌های نظارتی آتی محافظت کنند و عدم اطمینان کسب‌وکار را کاهش دهند (روزن؛^{۲۰۰۱}). براساس چارچوب ارزشی توسعه پایدار ارائه‌شده توسط هارت و کایانو^۴ (۲۰۰۳)، فناوری پاک و جلوگیری و کنترل آلودگی دو عنصر اساسی برای دستیابی به توسعه پایدار است. از آنجا که ترویج توسعه پایدار، ارزش مسئولیت زیست محیطی را پررنگ‌تر می‌کند (آمور^{۱۵} و همکاران، ۲۰۱۹)، شرکت‌هایی که مسئولیت محیط‌زیستی خود را انجام می‌دهند؛ ممکن است؛ در بلندمدت از مزایای مسئولیت زیست محیطی بهره‌مند شوند؛ اگرچه هزینه‌های کوتاه‌مدتی به آن‌ها تحمیل می‌شود (تنگ^۶ و همکاران، ۲۰۱۳).

در دهه‌های گذشته، شرکتهای سهامی نسبت به اهمیت و موضوع افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی مطلع‌تر شده‌اند و بنابراین این موضوع را در فعالیت‌های خود بکار گرفته که این مهم سودآوری آن‌ها را تحت‌الشعاع قرار داده است (هلد، ۱۹۷۰). شرکت‌ها می‌توانند از طریق ایجاد یک تصویر مثبت در بین ذینفعان و داشتن سهم اجتماعی با کارکنان و جامعه‌ای که در آن فعالیت

^۲Arend

^۴Dogl and Behnam

^۹Liu

^{۱۵}Porter & Linde

^{۱۵}Hart

^{۱۵}Lucas

^{۱۵}Rosen

^{۱۵}Hart and Caggiano

^{۱۵}Amore

^{۱۵}Teng

می کنند دستاوردهایی چون اعتبار و خوشنامی را برای خود دست و پا کنند (برانکو و رودریگز، ۲۰۰۶ و ارلیتزکی و همکاران، ۲۰۰۳) در عمل، شرکت هایی که فعالیت های مسئولیت پذیری اجتماعی را اجرا می کنند، مجبور به ارائه اطلاعات مالی شفاف و قابل اعتماد هستند (کیم و همکاران، ۲۰۱۲) و تعهد بیشتری نسبت به رفتار اخلاقی و پاسخگویی را نشان می دهند. با این حال، این استدلال وجود دارد که فعالیت های مسئولیت پذیری اجتماعی می تواند به عنوان مکانیزمی برای دستیابی به اهداف شخصی مدیران و مدیریت سود استفاده شود (چوی و همکاران ۲۰۱۳) با توجه به اینکه مدیریت سود در ادبیات نظری در حوزه موضوعات اخلاقی قرار می گیرد، مطالعات متعددی تلاش کرده اند تا به بررسی اینکه آیا مدیریت سود و مسئولیت پذیری اجتماعی با هم ارتباط دارند پرداخته اند. برخی از این پژوهش ها ادعا می کنند که مدیریت سود و مسئولیت پذیری اجتماعی دارای ارتباط غیرمستقیم هستند. کلاسیک بیتی و هریس (۱۹۹۹) و ریچاردسون (۲۰۰۰) پیشنهاد کردند که عدم تقارن اطلاعاتی بالاتر می تواند منجر به افزایش مدیریت سود بالاتر شود، زیرا بر اساس تئوری نمایندگی، سهامداران منابع، انگیزه ها یا توانایی کافی برای به دست آوردن اطلاعات مرتبط برای نظارت بر مدیران را ندارند. بنابراین اقدامات در یک محیط اطلاعاتی ضعیف، مدیریت سود را تحریک می کند (جنسن، ۱۹۸۶).

تفکیک مالکیت و کنترل باعث ایجاد مشکلات نمایندگی و نتیجه عدم تقارن اطلاعات بین مدیران و سهامداران می شود. سهامداران برای کاهش اثرات عدم تقارن اطلاعات، نیاز به حسابداری محافظه کارانه دارند (لافوند و واتس، ۲۰۰۸). روچ و تالوی (۲۰۱۵) محافظه کاری حسابداری به عنوان سیاست های گزارشگری مالی یا گرایشی است که منجر به سوگیری نزولی ارزش خالص حسابداری نسبت به ارزش اقتصادی دارایی خالص می شود یا مکانیزمی برای رفع مشکل شرکت تعریف نموده اند (گارسیا لارا^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). وظیفه اصلی که برای حسابداری می توان متصور نمود قرار دادن اطلاعات برای تصمیم گیران و تمامی استفاده کنندگان آن است که کارایی و اثربخشی تعهدات انجام شده در امور مربوطه را ارزیابی کنند. ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری، نقش غیر قابل انکاری در ارتقای کیفیت اطلاعات صورت های مالی دارند. یکی از ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری، محافظه کاری حسابداری است. ادعا می شود که محافظه کاری حسابداری نقش با اهمیتی در مورد سودمندی اطلاعات برای تصمیم گیری و به ویژه ارزیابی وظیفه مباشرت مدیر داشته باشد. محافظه کاری حسابداری عدم تقارن اطلاعات را کاهش داده و کیفیت اطلاعات را بهبود می بخشد (کیم و همکاران، ۲۰۱۳).

پاکدلان و همکاران (۱۴۰۰)، به بررسی رابطه بین افشای مسئولیت پذیری اجتماعی با مدیریت سود پرداختند. هدف اصلی این پژوهش بررسی تاثیر شاخص های حاکمیت شرکتی بر افشای زیست محیطی و افشای مسئولیت پذیری اجتماعی است. بدین منظور تعداد ۱۷۶ شرکت بورسی در دوره زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ به روش حذف سیستماتیک انتخاب کردند. برای سنجش متغیر مسئولیت پذیری اجتماعی از شاخصی با ۳۲ مولفه و فرایند آن از طریق تحلیل محتوا صورت گرفت. نتایج پژوهش نشان داد بین افشای مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. بنابراین اینگونه می توان استنباط کرد که بهبود افشای مسئولیت پذیری اجتماعی موجب کاهش مدیریت سود و شفافیت بیشتر عملکرد اقتصادی واقعی می شود. همچنین نتایج پژوهش بیانگر این است که افشای مسئولیت پذیری اجتماعی موجب کاهش مدیریت سود واقعی می شود بنابراین سود واقعی تر گزارش خواهد شد.

حسینی تقی آباد و حیدری (۱۳۹۸) به بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی با ریسک عملیاتی و ضریب واکنش سود پرداخته است. روش پژوهش از نظر هدف کاربردی و در حوزه مطالعات همبستگی و تحلیل های رگرسیونی قلمداد شده است.

^۱LaFond and Watts

^۲Ruch and Taloy

^۳García Lara

^۴Kim

جامعه آماری تحقیق فوق شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ است. نتایج حاکی از آن است که امتیاز مسئولیت اجتماعی با ریسک عملیاتی رابطه منفی و معنی دار دارد. همچنین گزارش مستقل مسئولیت اجتماعی با ریسک عملیاتی رابطه معنی دار ندارد. در نهایت نتایج نشان داد که امتیاز مسئولیت اجتماعی با ضریب واکنش به سود رابطه مثبت و معنی دار دارد.

قربانی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی تاثیر افشای مسئولیت اجتماعی بر ضریب واکنش سود پرداخته است. هدف تحقیق فوق، بررسی رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی بر واکنش سود شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران است. جامعه این پژوهش از شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طول سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ است. نتایج نشان داد که افشای مسئولیت اجتماعی بر ضریب واکنش سود تاثیر ندارد.

شفیعی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی رابطه بین تغییرات سطح افشای مسائل اجتماعی و زیست محیطی با شاخص های سودآوری با استفاده از شاخص KLD پرداختند. هدف تحقیق فوق، بررسی رابطه بین تغییرات سطح افشای مسائل اجتماعی و زیست محیطی، بر شاخص های سودآوری است. این پژوهش به روش شبه تجربی با استفاده از داده های مستخرج از صورت های مالی برای سال های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳ انجام گرفته است. برای آزمون فرضیه ها از مدل رگرسیون چندگانه در قالب داده های تابلویی استفاده شده، و با روش اثرات ثابت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند. به منظور سنجش مسئولیت اجتماعی و زیست محیطی شرکت ها از شاخص KLD استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه های پژوهش نشان داد، تغییرات در میزان افشای مسئولیت اجتماعی و زیست محیطی با ابعاد ارزیابی عملکرد مالی و نسبت سود عملیاتی به فروش رابطه دارد. علاوه بر موارد یاد شده، نتایج آزمون فرضیه ها نشان داد تغییرات مسئولیت پذیری اجتماعی با نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و نرخ بازده خالص ثروت بکار گرفته شده رابطه معناداری دارد.

حیدرپور و وزنی (۱۳۹۴) به بررسی تاثیر حسابداری زیست محیطی بر شاخص های مالی و عملیاتی شرکت های تولیدی پرداختند. نتایج پژوهش نشان دهنده تاثیر حسابداری محیط زیست بر شاخص های مالی و عملیاتی شرکت ها شامل میزان تولید شرکت های تولیدی، میزان کاهش تولید ضایعات، کمک های بلاعوض فنی بیرون از سازمان به شرکت های تولیدی، نوع کالاهای تولید شده و نسبت بدهی خدمات (بازپرداخت اصل و فرع بدهی های بلند مدت) به کل بدهی های شرکت های تولیدی می باشد.

ژو و ژیاو^۱ (۲۰۲۲)، در پژوهشی تحت عنوان رابطه بین افشای محیطی شرکت، مدیریت سود و محافظه کاری حسابداری: شواهدی از شرکت های فهرست شده چینی به بررسی رابطه بین افشای محیطی شرکت، شیوه های مدیریت سود و محافظه کاری حسابداری در شرکت های فهرست شده چینی و تعیین چگونگی تعدیل مکانیسم های حاکمیت شرکتی داخلی این روابط است. در این مطالعه از دو شیوه مختلف مدیریت سود تعهدی و واقعی، برای تجزیه و تحلیل رابطه بین شیوه های افشای محیطی شرکت و شیوه های مدیریت سود و همچنین محافظه کاری حسابداری استفاده شده است. نمونه نهایی شامل ۱۶۱۹ مشاهده که بین سال های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۹ و از روش پانل دیتا استفاده شده است. نتایج حاکی از آن است که در این مطالعه رابطه منفی بین افشای محیطی شرکت و شیوه های مدیریت سود و یک رابطه مثبت بین افشای محیطی شرکت و محافظه کاری وجود دارد. علاوه بر این، مکانیسم های حاکمیت شرکتی داخلی، که به عنوان نسبت مدیر مستقل، مالکیت نهادی و نهادهای دولتی اندازه گیری می شود، این روابط را تعدیل می کند.

آنه^۲ (۲۰۲۴) در پژوهشی به بررسی افشای مسئولیت زیست محیطی، صداقت مدیرعامل و مدیریت سود: شواهدی از بازار سهام ویتنام پرداخت. نتایج نشان داد که تاثیر مثبت قابل توجهی از افشای مسئولیت زیست محیطی بر مدیریت سود و تاثیر منفی قابل توجهی بر صداقت مدیرعامل بر مدیریت سود دارد.

^۱Xi and Xiao

^۲Anh

اثیری و همکاران^۳ (۲۰۲۰) به بررسی حسابداری مدیریت محیط زیست در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا: اهمیت کمبود منابع و بکارگیری اجباری پرداختند. این مطالعه به بررسی تأثیر قابلیت های فناوری، مدیریت منابع انسانی متمرکز بر محیط^۴ (EFHRM) و ایزومورفیسم نهادی می پردازد، به طور خاص در میزان اجرای شیوه های EMA در شرکت های دارای فهرست مالی غیر از هشت کشور MENA. این کشورها عربستان سعودی، امارات متحده عربی، کویت، عمان، قطر، بحرین، اردن و مصر هستند. یک روش پیمایشی مبتنی بر وب استفاده شد. داده ها با استفاده از مدل سازی معادلات ساختاری (SEM) تجزیه و تحلیل شدند. یافته ها حاکی از گسترده بودن ضعیف استفاده از شیوه های حسابداری مدیریت زیست محیطی در شرکت های منتخب است که توسط شرکت کنندگان درک می شود.

ژو^۵ (۲۰۲۰) به بررسی پیامدهای اقتصادی بلند مدت مسئولیت زیست محیطی شرکتها پرداخته است. هدف تحقیق فوق، بررسی پیامدهای اقتصادی بلند مدت مسئولیت محیطی شرکت های چینی بر واکنش سرمایه گذاران به سود و پایداری سود است. جامعه آماری تحقیق فوق شرکت های چینی طی بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ است. نتایج نشان داده است که دستیابی به اثرات اقتصادی بلند مدت مسئولیت زیست محیطی به واکنش مثبت سرمایه گذاران به سود و پایداری سود منجر گردیده است. اثرات اقتصادی مسئولیت زیست محیطی بلند مدت از دو طریق بهبود کارایی عملیاتی شرکت ها و هزینه های اعتباری آنها کاهش یافته است. علاوه بر این، شرکت های دولتی پذیرفته شده در بورس، اثرات مثبت و اقتصادی بلند مدت بیشتری را از مسئولیت زیست محیطی بدست آورده اند.

لی^۶ (۲۰۱۹) به بررسی تاثیر مسئولیت زیست محیطی شرکت بر ارزش شرکت پرداخته است. هدف تحقیق فوق، اندازه گیری اثر تعدیلی نوآوری شرکت ها بر رابطه بین مسئولیت زیست محیطی و ارزش شرکت است. جامعه آماری تحقیق فوق شرکت های چینی طی بازه زمانی ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۶ است. نتایج نشان داده است که مسئولیت زیست محیطی شرکت بر ارزش شرکت تاثیر مثبت داشته است. همچنین، نوآوری بر رابطه تعاملی بین مسئولیت زیست محیطی و ارزش شرکت تاثیر مثبت داشته است.

تاردوس و ماگان^۷ (۲۰۱۹) به بررسی تاثیر عملکرد محیط زیستی و افشای زیست محیطی با انگیزه های اقتصادی و اهداف مشروعیت پرداختند. نویسندگان از تجزیه و تحلیل داده های پانلی استفاده می کنند تا بررسی کنند که چگونه تعامل بین عملکرد محیطی و عوامل اقتصادی و مشروعیت بر افشای اطلاعات محیط زیست شرکت تاثیر می گذارد. نتایج حاکی از آن است که عملکرد زیست محیطی، تأثیر مشوق های اقتصادی و مشروعیت را بر تمایل شرکت ها برای ارائه افشای زیست محیطی اختصاصی، با هر دو مجموعه انگیزه ها تاثیر می گذارد.

سکودی و همکاران^۸ (۲۰۱۹) به بررسی حسابداری و گزارشگری تنوع زیستی شرکت: شاخص های افشا شده در گزارش های پایداری پرداختند. کاهش تنوع زیستی ثبات اکوسیستم را تهدید می کند و بازتاب یک شکاف عظیم در مرزهای جهانی است. این شرایط می تواند توسعه پایدار را تهدید کند و خطرات هشدار دهنده ای را برای اقتصاد جهانی ایجاد کند. ماهیت تمامی کسب و کارها به طور مستقیم یا غیر مستقیم، وابسته به تنوع زیستی و طیف های جهانی خدمات اکوسیستم هستند، و در مورد این که چرا و چگونه بخش خصوصی می تواند به طور موثر به جوامع پایدار زیست محیطی کمک کند، بحث های

^۳Asiri^۴environment-focused human resources management^۵Xu^۶Ei^۷Tadros & Magnan^۸Skouloudi

جدی وجود دارد. در این زمینه، حسابداری و گزارشگری تنوع زیستی شرکت در جستجوی اطلاعات مربوط به مدیریت تنوع زیستی با بکارگیری مجموعه ای از شاخص های کمی و کیفی جامع، معتبر و موثق، می باشد. این مقاله با ارائه بررسی انتقادی از آنچه که سازمان های تجاری در کشورهای با تنوع زیستی بالا در مورد حفاظت و مدیریت تنوع زیستی گزارش می دهند، از طریق معیارهای عملکردی پذیرفته شده که در گزارش های پایداری و عوامل تعیین کننده آن افشا شده است، به این مسیر کمک می کند.

۳- فرضیه های پژوهش

با توجه به مبانی نظری، فرضیه های پژوهش به صورت زیر بیان می شود:

فرضیه اول) بین افشای زیست محیطی و مدیریت سود رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه دوم) بین افشای زیست محیطی و محافظه کاری حسابداری رابطه معنادار وجود دارد.

۴- مدل و متغیرهای پژوهش

با توجه اهمیت موضوع و مسایل مطرح شده و با استناد به پژوهش صورت گرفته توسط باتیسیستی و همکاران (۲۰۲۱)، مدل رگرسیون به صورت زیر است:

$$EM_{it} = \beta_0 + \beta_1 EDI_{it} + \beta_2 LEV_{it} + \beta_3 DUALITY_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 BOARDSize_{it} + \beta_6 MAN_{it} + \beta_7 INSTUT_{it} + \beta_8 BIG_{it} + \beta_9 IND_{it} + \beta_{10} SIZE_{it} + \beta_{11} AGE_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$CONSERV_{it} = \beta_0 + \beta_1 EDI_{it} + \beta_2 LEV_{it} + \beta_3 DUALITY_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 BOARDSize_{it} + \beta_6 MAN_{it} + \beta_7 INSTUT_{it} + \beta_8 BIG_{it} + \beta_9 IND_{it} + \beta_{10} SIZE_{it} + \beta_{11} AGE_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیرهای وابسته:

EM: مدیریت سود: از باقیمانده مدل جونز تعدیل شده حاصل می گردد (دیچو و همکاران^۱ ۱۹۹۵؛ کوتاری و همکاران^۳ ۲۰۰۵).

$$\frac{TACC_{it}}{TA_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \left(\frac{1}{TA_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_{it}}{TA_{it-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE}{TA_{it-1}} \right) + \alpha_4 \left(\frac{NI}{TA_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

که TACC نشان دهنده اqlام تعهدی کل است که از تفاوت سود عملیاتی و جریان نقد عملیاتی حاصل می شود. TA نیز نشان دهنده ارزش دفتری کل دارایی ها است. ΔREV از تفاوت فروش سال جاری و سال قبل حاصل می گردد. PPE نیز نشان دهنده ماشین آلات، اموا و تجهیزات است. NI نیز نشان دهنده سود خالص شرکت می باشد.

CONSERV: محافظه کاری، از نسبت اqlام تعهدی عملیاتی به جمع دارایی در دوره اول ضرب در (۱-) به دست می آید.

متغیر مستقل: افشای زیست محیطی

مسئولیت زیست محیطی بر اساس افشای هر یک از موارد زیر در گزارش فعالیت هئیت مدیره اندازه گیری می شود:

^۱Dechow et al

^۳Kothari et al

- (۱) سیاست ها، اهداف و اثرات حفاظت از محیط زیست؛
 - (۲) مصرف سالانه انرژی شرکت ؛
 - (۳) سرمایه گذاری در غبال حفاظت از محیط زیست شرکت و تجهیزات پیشرفته تکنولوژی محیط زیست؛
 - (۴) انواع مقدار، غلظت آلاینده ها و مقصد تخلیه آنها؛
 - (۵) ساخت و ساز و امکانات حفاظت از محیط زیست،
 - (۶) تصفیه ، دفع و مواد زائد در فرآیند تولید ؛
 - (۷) توافق نامه های داوطلبانه امضا شده در قبال حفاظت از محیط زیست؛
 - (۸) پاداش در قبال حفاظت از محیط زیست ؛
 - (۹) سایر اطلاعات زیست محیطی که داوطلبانه توسط شرکت افشا می شود.
- افشای هر یک از موارد فوق ۱ و در غیر این صورت صفر است. در نهایت نمرات به عنوان شاخص افشای زیست محیطی اندازه گیری می شود.
- متغیرهای کنترلی:

IND: استقلال هیات مدیره، نسبت اعضای غیر موظف به کل اعضای هیات مدیره

DULITY: دوگانگی هیات مدیره، اگر مدیر عامل، رئیس هیات مدیره نیز باشد عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر.

BOARDSIZE: تعداد اعضای هیات مدیره

BIG: اندازه موسسه حسابرسی، اگر سازمان حسابرسی، حسابرسی شرکت را به عهده داشته باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر (واعظ و همکاران، ۱۳۹۵)

MAN: مالکیت مدیریتی، درصد کل سهام متعلق به مدیران.

INSTUT: مالکیت نهادی، درصد کل سهام متعلق به سهامداران نهادی

Age: سن شرکت

ROA: بازده دارایی، سود به کل دارایی

LEV: اهرم مالی، نسبت بدهی به کل دارایی

Size: اندازه شرکت، لگاریتم کل دارایی

۵-روش شناسی و گردآوری داده ها

این پژوهش بر اساس هدف، کاربردی و به لحاظ ماهیت و روش تحلیل از نوع همبستگی است. در جمع آوری داده های پژوهش از دو روش کتابخانه ای (اینترنت، کتب، مقالات، پایان نامه ها و گزارش های پژوهشی) و میدانی (گزارش ها و صورت های مالی شرکت های مورد بررسی) استفاده شده است. اطلاعات و داده های خام مورد نیاز شرکت ها به منظور بررسی فرضیات پژوهش از طریق نرم افزارهای ره آورد نوین، تدبیرپرداز و در بسیاری از موارد با مراجعه مستقیم به صورت های مالی شرکت ها که در لوح های فشرده منتشره توسط سازمان بورس اوراق بهادار در دسترس است، جمع آوری گردید. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها، از مدل رگرسیونی چندمتغیره مبتنی بر داده های ترکیبی استفاده شده است. برای انتخاب بین روش داده های تابلویی و تلفیقی از آزمون F لیمر و به منظور انتخاب بین روش اثرات ثابت و اثرات تصادفی از آزمون هاسمن استفاده شده است. همچنین برای بررسی معناداری کل رگرسیون، آماره F فیشر و معناداری ضرایب متغیرها، آماره t استیودنت مورد استفاده قرار گرفته است.

۶- جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش، شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۹ ساله ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۰ می باشد. نمونه آماری به صورت حذف سیستماتیک انتخاب که در جدول ۱ زیر ارائه شده است.

جدول ۱- روند انتخاب نمونه

۶۴۳	کلید شرکت های پذیرفته شده در بورس در تاریخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۹
(۸۴)	شرکت هایی که بعد از سال ۱۳۹۲ در بورس پذیرفته شده اند
(۱۶)	شرکت هایی که طی دوره پژوهش در حالت تعلیق بوده و یا از بورس خارج شده اند
(۱۶۲)	شرکت هایی که سال مالی آنها به ۲۹ اسفند ختم نمی شود و یا تغییر سال مالی داده اند
(۶۷)	شرکت های واسطه گری مالی (سرمایه گذاری، هلدینگ، لیزینگ و بانک ها) ۳۱
(۸۳)	شرکت هایی که در طول دوره مورد نظر، سهام آن ها به طور فعال در بورس معامله نشده است
(۲۷)	شرکت هایی که صورت های مالی سال ۱۴۰۰ خود را در زمان انجام این پژوهش ارائه نداده بودند
(۹۱)	شرکت هایی که اطلاعات آن ها برای بدست آوردن برخی متغیرهای پژوهش کافی نبود
۱۱۳	کل نمونه آماری قابل آزمون با در نظر گرفتن پیش فرض ها

۷- یافته های پژوهش:

۷-۱- آمار توصیفی

در این بخش شاخص های مرکزی (ماکزیمم، مینیمم، میانگین) و شاخص های پراکندگی شامل واریانس و انحراف معیار مورد بحث و بررسی قرار می گیرد.

جدول ۲: شاخص آماری متغیرهای وابسته و مستقل

متغیر	نماد	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار
مدیریت سود	EM	۰/۰۸	۰/۰۶	۰/۷۸	۰/۰۰۰۱	۰/۰۸
افشای زیست محیطی	EDI	۰/۳۳	۰	۱	۰	۰/۴۷
اهرم مالی	LEV	۰/۶۳	۰/۶۰	۳/۹۷	۰/۰۴	۰/۳۷

- شرکت های بیمه پس از اعمال پیش فرض های اول و دوم و سوم حذف شدند.^۲

۰/۳۸	۰	۱	۰	۰/۱۷	DUAL	دوگانگی هیات مدیره
۰/۱۷	-۰/۷۹	۰/۶۹	۰/۱۰	۰/۱۱	ROA	بازده دارایی
۰/۱۲	۵	۷	۵	۵/۰۰۷	BOARD	تعداد اعضای هیات مدیره
۰/۱۸	۰/۰۶	۰/۹۸	۰/۷۸	۰/۷۳	MAN	مالکیت مدیریتی
۰/۱۷	۰	۰/۴۹	۰/۱۹	۰/۱۹	INS	مالکیت نهادی
۰/۴۰	۰	۱	۰	۰/۲۰	BIG	اندازه موسسه حسابرسی
۰/۲۰	۰	۱	۰/۶۰	۰/۶۴	IND	استقلال هیات مدیره
۱۰/۴۹	۲۰/۴۹	۲۰/۳۰	۱۴/۳۴	۱۴/۴۵	SIZE	اندازه شرکت
۱۴/۶۱	۱۴	۷۴	۴۱	۴۰/۰۶	AGE	سن شرکت
۰/۱۷	-۰/۸۵	۰/۹۴	۰/۰۰۹	۰/۰۰۳	CONSERV	محافظه کاری

منبع: یافته های پژوهش (خروجی نرم افزار ایویوز)

۲-۷-آمار استنباطی:

آزمون ناهمسانی واریانس

یکی از فروض مهم در رگرسیون این است که؛ واریانس جملات خطا یکسان باشد، با توجه به تأثیر مهم ناهمسانی واریانس بر برآورد انحراف معیار ضرایب و همچنین مسئله استنباط آماری، لازم است قبل از پرداختن به هرگونه تخمین، در مورد وجود یا عدم وجود ناهمسانی واریانس تحقیق شود.

جدول ۳: آزمون ناهمسانی واریانس

احتمال	آماره t	آزمون	
۰/۰۰۰۰	۷۷۱۹/۰۰۸	Breusch-Pagan LM	مدل اول
۰/۰۰۰۰	۱۲/۳۶	Pesaran scaled LM	
۰/۰۰۰۰	۷۶۲۰/۳۱	Breusch-Pagan LM	مدل دوم
۰/۰۰۰۰	۱۱/۴۸	Pesaran scaled LM	

بررسی مقادیر آماره کای دو آزمون های انجام شده نشان می دهد، فرضیه صفر برابری واریانس تایید نمی شود؛ لذا مشکل ناهمسانی واریانس در مدل وجود دارد. بنابراین در برآورد مدل از آزمون GLS استفاده می گردد.

برآورد مدل

روش کار در این تحقیق برآورد مدل با استفاده از تکنیک پانل دیتا می باشد. قبل از تخمین مدل لازم است با استفاده از آماره آزمون F لیمر همگنی داده ها و در نتیجه استفاده از روش تخمین داده های تابلویی مورد آزمون قرار گیرد. نتایج آماره ی آزمون F دلالت بر معنی دار بودن استفاده از مدل پانل به مدل تجمیعی دارد. نتایج این آزمون در جدول شماره (۴) ارائه شده است.

جدول ۴: آزمون تشخیص مدل (آزمون اثرات ثابت)

عنوان مدل	آماره F	احتمال	مقایسه با ۰,۰۵	نتیجه آزمون
مدل اول	۳/۲۳	۰/۰۰۰	کوچکتر	رد فرض صفر- مدل ترکیبی
مدل اول	۷/۸۷	۰/۰۰۰	کوچکتر	رد فرض صفر- مدل ترکیبی

مطابق با جدول (۴) سطح معنی داری آماره F برای مدل های رگرسیونی پژوهش از ۰,۰۵ کمتر می باشند. به این ترتیب می توان نتیجه گرفت فرض H_1 (مدل ترکیبی) تایید می شود.

در ادامه، به منظور انتخاب روش تخمین مناسب از بین روش با اثرات ثابت و تصادفی باید از آماره آزمون هاسمن استفاده شود. نتایج آماره آزمون هاسمن به منظور انتخاب روش تخمین مناسب نشان میدهد که برای تخمین مدل، استفاده از روش با اثرات ثابت نسبت به روش با اثرات تصادفی، مناسبتر است. نتایج این آزمون در جدول (۵) ارائه شده است.

جدول ۵: آزمون هاسمن

عنوان مدل	آماره χ^2	احتمال	نتیجه آزمون
مدل اول	۱۵/۹۰	۰/۰۰۰۶	رد فرض صفر- مدل ترکیبی با اثرات ثابت

همان طور که ملاحظه شد، نتایج آماره آزمون هاسمن دلالت بر این دارد که مناسب ترین روش برای تخمین مدل در داده های تابلویی روش اثرات ثابت است.

۸- نتایج آزمون فرضیه های تحقیق

با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون ناهمسانی واریانس که دلالت بر وجود ناهمسانی واریانس در مدل می باشد، برای برآورد مدل اول از روش GLS استفاده می شود.

جدول ۶: نتیجه آزمون فرضیه های تحقیق

سطح معناداری	آماره t	ضریب	Variable
۰/۱۷۸۳	۱/۳۴	۰/۰۶	C
۰/۲۷۸۹	۱/۰۸	۰/۰۰۵	EDI
۰/۰۳۹۷	۲/۰۶	۰/۰۱	LEV
۰/۷۹۸۶	۰/۲۵	۰/۰۰۱	DUAL
۰/۰۰۰	۷/۳۹	۰/۱۲	ROA
۰/۸۰۲۸	-۰/۲۴	-۰/۰۰۱	BOARD
۰/۲۱۶۲	۱/۲۳	۰/۰۱	MAN
۰/۰۴۲۲	-۲/۰۳	-۰/۰۲	INS
۰/۲۲۷۷	-۱/۲۰	-۰/۰۰۸	BIG
۰/۷۹۰۴	-۰/۲۶	-۰/۰۰۳	IND
۰/۱۰۲۵	-۱/۶۳	-۰/۰۰۵	SIZE
۰/۰۲۰۸	۲/۳۱	۰/۰۰۱	AGE
۳/۷۴	F	۰/۷۴	R-squared
۱/۹۹	Durbin-Watson	۰/۶۴	Adjusted R-squared

همان طور که در جدول ۶ مشاهده می شود، آماره t برای رابطه متغیر مستقل افشای زیست محیطی (با بتای ۰/۰۰۵) برابر با ۱/۰۸ است و سطح معنی داری متغیر مذکور نیز برابر با ۰/۲۷۸۹ است که از نظر آماری مستقیم و معنی دار نیست و نشان دهنده آن است که بین افشای زیست محیطی و مدیریت سود رابطه معنادار وجود ندارد.

با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون ناهمسانی واریانس که دلالت بر وجود واریانس ناهمسانی در مدل می باشد، برای برآورد مدل دوم از روش GLS استفاده می شود.

جدول ۷: نتیجه آزمون فرضیه های تحقیق

Variable	ضریب	آماره t	سطح معناداری
C	۰/۷۴	۱۲/۱۶	۰/۰۰۰۰
EDI	۰/۰۲	۱۳/۱۴	۰/۰۰۱۷
LEV	۰/۰۰۵	۰/۴۴	۰/۶۵۷۹
DUAL	۰/۰۱	۱/۴۲	۰/۱۵۵۷
ROA	-۰/۷۵	-۲۱/۲۶	۰/۰۰۰۰
BOARD	-۰/۰۱	-۱/۴۷	۰/۱۳۹۸
MAN	-۰/۰۱	-۰/۸۲	۰/۴۰۸۷
INS	-۰/۰۳	-۲/۲۹	۰/۲۲۲
BIG	-۰/۰۰۱	-۰/۱۳	۰/۸۹۴۰
IND	۰/۰۰۱	۰/۱۳	۰/۸۹۴۸
SIZE	-۰/۰۴	-۷/۶۲	۰/۰۰۰
AGE	۰/۰۰۱	۰/۸۵	۰/۳۹۱۰
R-squared	۰/۷۴	F	۲۱/۱۲
Adjusted R-squared	۰/۷۰	Durbin-Watson	۱/۹۴

همان طور که در جدول ۷ مشاهده می شود، آماره t برای رابطه متغیر مستقل افشای زیست محیطی (با بتای ۰/۰۲) برابر با ۱۳/۱۴ است و سطح معنی داری متغیر مذکور نیز برابر با ۰/۰۰۱۷ است که از نظر آماری رابطه مثبت و معنی دار دارد، و نشان دهنده آن است که بین افشای زیست محیطی و محافظه کاری حسابداری رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد.

۹. نتیجه گیری و پیشنهادها

نتیجه تحلیل فرضیه اول حاکی از آن بود که بین افشای زیست محیطی و مدیریت سود رابطه معنادار وجود ندارد. نتایج ما مطابق با تئوری نمایندگی و سازگار با چشم انداز بلندمدت است، که ادعا می کند شرکتهایی که علیرغم اجباری نبودن سطح بالایی از اطلاعات زیست محیطی را افشا و منتشر می کنند، بجای اینکه به آسانی بر افزایش سود تمرکز کنند، عدم تقارن اطلاعات را کاهش داده و روابط را با ذینفعان تقویت می کنند. بنابراین، به دنبال مدیریت سود نیستند و آن را به نفع خود در جهت افزایش سود برای بیشتر شدن پاداش مدیران در زمانی که درصدی از سود به عنوان پاداش آنان قرار گیرد و یا کاهش سود برای کمتر کردن مالیات و عدم پرداخت آن دستکاری نمی کنند و به فریب دادن هیئت مدیره و سهامداران نمی پردازند. در این شرکتها نظام راهبری قوی در

جهت مسئولیت پذیری اجتماعی تشکیل شده و به افراد فرصت طلب، اجازه ورود به داخل مجموعه را نمی دهند. حتی اگر به طریقی در مجموعه راه پیدا کردند فرصت دخالت در تصمیمات و مدیریت سود را پیدا نمی کنند حتی اگر چنین فرصتی به دست آوردند ساختار قوی شرکت اجازه مداخله سود جویانه به آنها نمی دهد. نتیجه پژوهش حاضر با نتیجه پژوهش ژو و ژیاو (۲۰۲۲)، همسو نیست.

نتایج فرضیه دوم نشان داد رابطه مثبتی بین افشای زیست محیطی و محافظه کاری وجود دارد. با توجه به رابطه مثبت بین افشای زیست محیطی و محافظه کاری در شرکتهای تحت بررسی، می توان نتیجه گرفت که احتمالاً مدیران ایرانی با نیت بالا بردن مسئولیت پذیری اجتماعی و احتمال وقوع چنین هزینه هایی در آینده در گزارشگری مالی به خصوص در رابطه با سود به صورت محافظه کارانه عمل می کنند. نتیجه پژوهش حاضر با نتیجه پژوهش ژو و ژیاو (۲۰۲۲)، همسو است.

با توجه به رابطه مثبت بین افشای زیست محیطی و محافظه کاری، به مدیران شرکتهای بورس پیشنهاد می شود که در تفسیر محافظه کاری به محتوای استاندارد توجه بیشتری داشته و تنها شکل قراردادی استاندارد را مدنظر قرار ندهند.

به سازمان بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می شود که به این امر توجه ویژه ای داشته و با وضع قوانین و مقررات کنترلی مانع از بهره برداری نادرست از این ویژگی کیفی توسط مدیران در جهت تضییع منافع ذینفعان بالفعل از قبیل سهامداران کنونی شوند، چرا که تصویب استانداردهای حسابداری حاوی رویه های محافظه کارانه قابلیت پیش بینی سود را کاهش داده و سرمایه گذاران بالفعل را از مسیر اتخاذ تصمیمات صحیح اقتصادی منحرف می سازند.

همچنین به محققان پیشنهاد می شود به بررسی موضوعات ذیل در پژوهش های آتی بپردازند:

- تکرار این پژوهش با استفاده از سایر معیارهای اخلاقی از قبیل ایدئولوژیهای اخلاقی و تعهد حرفه ای.

- بررسی رابطه غیر خطی بین مؤلفه های اخلاقی افشای زیست محیطی و محافظه کاری.

منابع

- پاکدلان، سعید، آذرباهمان، علیرضا، عزمی، بهناز (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین افشای مسئولیت پذیری اجتماعی با مدیریت سود. *دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی*. ۴(۴۶): ۱۲-۲۷.
- حسینی تقی آباد، فرزین و سعید حیدری. (۱۳۹۸). رابطه بین مسئولیت اجتماعی با ریسک عملیاتی و ضریب واکنش سود، چهارمین کنفرانس ملی در مدیریت. حسابداری و اقتصاد با تاکید بر بازاریابی منطقه ای و جهانی.
- حیدرپور، فرزانه، قرنی، محمد. (۱۳۹۴). تاثیر حسابداری زیست محیطی بر شاخص های مالی و عملیاتی شرکت های تولیدی. *پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی*. ۷(۲۶): ۳۹-۵۰.
- شفیعی حسین، خدای پور احمد، دستگیر محسن. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین تغییرات سطح افشای مسائل اجتماعی و زیست محیطی با شاخص های سودآوری با استفاده از شاخص KLD. *دانش حسابداری مالی*. ۴(۱۱): ۴۳-۶۴.
- قربانی، راضیه؛ علیرضا غیاثوند و فرید صفتی. (۱۳۹۷). تاثیر افشای مسئولیت اجتماعی بر ضریب واکنش سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دومین کنفرانس ملی پژوهش های نوین در مدیریت و حقوق*.
- Amore, M. D., & Bannedsen, M. (2016). Corporate governance and green innovation. *Journal of Environmental Economics and Management*, 75, 54-72.
- Amore, M. D., Bannedsen, M., Larsen, B., & Rosenbaum, P. (2019). CEO education and corporate environmental footprint. *Journal of Environmental Economics and Management*, 94, ۲۵۴-۲۷۳.
- Anh, N. (2022). Corporate social responsibility disclosure, CEO integrity and earnings management: Evidence from the Vietnam stock market. *Accounting*, 8(2), 197-208.
- Arend, R. J. (2014). Social and environmental performance at SMEs: Considering motivations, capabilities, and instrumentalism. *Journal of Business Ethics*, 125(4), 541-561.
- Asiri, N., Khan, T., & Kend, M. (2020). Environmental management accounting in the Middle East and North Africa region: Significance of resource slack and coercive isomorphism. *Journal of cleaner production*, 267, 121870.
- Branco, M. C., and L. C. L. Rodrigues. 2006. Corporate Social Responsibility and ResourceBased Perspectives. *Journal of Business Ethics* 69:111-132.
- Chen, Y. C., Hung, M., & Wang, Y. (2018). The effect of mandatory CSR disclosure on firm profitability and social externalities: Evidence from China. *Journal of Accounting and Economics*, 65(1), 169-190.
- Choi, B. B., D. Lee, and Y. Park. (2013). Corporate Social Responsibility, Corporate Governance and Earnings Quality: Evidence from Korea. *Corporate Governance: An International Review* 21 (5):447-467.

- Dechow, P., Ge, W., & Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. *Journal of Accounting & Economics*, ۵۰ (۲-۳), ۳۴۴-۴۰۱.
- Dogl, C., & Behnam, M. (2015). Environmentally sustainable development through stakeholder engagement in developed and emerging countries. *Business Strategy and the Environment*, 24(6), 583-600.
- Falck, O., & Heblich, S. (2007). Corporate social responsibility: Doing well by doing good. *Business Horizons*, 50(3), 247-254.
- García Lara, J., García Osma, B. and Penalva. F. (2016), "Accounting conservatism and firm investment efficiency", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 61, Issue: 1, pp. 221-238.
- Hang, Y., Wang, Q., Wang, Y., Su, B., & Zhou, D. (2019). Industrial SO₂ emissions treatment in China: A temporal-spatial whole process decomposition analysis. *Journal of Environmental Management*, 243, 419-434.
- Hart, S. L. (1995). A natural-resource-based view of the firm. *Academy of Management Review*, 20(4), 986-1014.
- Hart, S. L., & Caggiano, M. J. (2003). Creating sustainable value and executive commentary. *The Academy of Management Executive*, 17(2), 56-69.
- Held, M. 1970. *The Social Responsibilities of Business, Community, 1900-1960*. Ohio: Case Western University Press.
- Kim, Y., Li, S., Pan, C., & Zuo, L. (2013). The role of accounting conservatism in the equity market: Evidence from seasoned equity offerings. *The Accounting Review*, 88(4), 1327-1356.
- Kim, Y., M. S. Park, and B. Wier. 2012. Is Earnings Quality Associated with Corporate Social Responsibility? *The Accounting Review* 87 (3):761-796.
- LaFond, R., & Watts, R. L. (2008). The information role of conservatism. *The Accounting Review*, 83(2), 447-478.
- Li, Z., Liao, G., & Albitar, K. (2019). Does corporate environmental responsibility engagement affect firm value? The mediating role of corporate innovation. *Business Strategy and the Environment*, 28(11), 1-11.
- Li, Z., Liao, G., & Albitar, K. (2020). Does corporate environmental responsibility engagement affect firm value? The mediating role of corporate innovation. *Business Strategy and the Environment*, 29(3), 1045-1055.
- Lucas, M. T. (2010). Understanding environmental management practices: Integrating views from strategic management and ecological economics. *Business Strategy and the Environment*, 19(8), 543-556.

- Porter, M. E., & Linde, C. V. D. (1995). Toward a new conception of the environment-competitiveness relationship. *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 97–118.
- Rosen, C. M. (2001). Environmental strategy and competitive advantage: An introduction. *California Management Review*, 43(3), 8-15.
- Ruch, G. W., & Taylor, G. (2015). Accounting conservatism: A review of the literature. *Journal of Accounting Literature*, 34, 17-38.
- Shi, X., & Xu, Z. (2018). Environmental regulation and firm exports: Evidence from the eleventh five-year plan in China. *Journal of Environmental Economics & Management*, 89(3), ۱۸۷–۲۰۰.
- Skouloudis, A., Malesios, C., & Dimitrakopoulos, P. G. (2019). Corporate biodiversity accounting and reporting in mega-diverse countries: An examination of indicators disclosed in sustainability reports. *Ecological Indicators*, 98, 888-901.
- Tadros, H., Magnan, M., & Boulianne, E. (2020). Is corporate disclosure of environmental performance indicators reliable or biased information? A look at the underlying drivers. *Journal of Financial Reporting and Accounting*.
- Teng, M. J., Wu, S. Y., & Chou, S. J. H. (2013). Environmental commitment and economic performance—Short-term pain for long-term gain. *Environmental Policy & Governance*, ۲۴(۱), ۱۶–۲۷.
- Wang, Q., Zhao, Z., Shen, N., & Liu, T. (2015). Have Chinese cities achieved the win-win between environmental protection and economic development? From the perspective of environmental efficiency. *Ecological Indicators*, 51, 151–158.
- Xi, J., & Xiao, H. (2022). Relation among corporate environmental disclosure, earnings management and accounting conservatism: evidence from Chinese listed firms. *Managerial Auditing Journal*.
- Xu Fei.(2020). Long-term economic consequences of corporate environmental responsibility: Evidence from heavily polluting listed companies in China. National Natural Science Foundation of China.
- Zhe, Q. Y., Chris, N. Y., & Xi, H. (2020). Crisis spillover of corporate environmental misconducts: The roles of perceived similarity, familiarity, and corporate environmental responsibility in determining the impact on oppositional behavioral intention. *Business Strategy and the Environment*, 29(2), 1–12.